

Nabestaandenpensioen bij overlijden voor pensioendatum

Samenvatting

Het nabestaanden pensioen (NP) bij overlijden voor pensioendatum is in de WTP een levenslange uitkering van X% van het inkomen van de overleden deelnemer. Dit is een risico verzekering, er vindt geen opbouw plaats en er wordt geen gebruik gemaakt van het opgebouwde vermogen in het ouderdomspensioen (OP) van de deelnemer.

Het uitkeringspercentage X% is begrensd op maximaal 50%.

In het huidige pensioensysteem is het NP in veel regelingen een combinatie van een risicoverzekering en een opbouwregeling.

Een gebruikelijke regeling is dat het NP bij overlijden voor pensioendatum uitkomt op 70% van het bereikbaar OP.

Het ambitie niveau van het OP is 70% van het salaris boven de franchise. Hiermee komt het NP op 49% van het salaris boven de franchise.

Ongeveer 13% van de mannen en 10% van de vrouwen overlijdt voor de pensioendatum. De regeling voor overlijden voor pensioendatum is dus voor behoorlijke aantallen deelnemers van belang. Het is echter ook een dure regeling omdat de uitkeringsduur gemiddeld langer is dan de normale pensioenduur.

Het lijkt alsof het WTP-NP een behoorlijke verbetering is ten opzichte van de huidige regeling. Dit heeft echter een prijs.

Bij de maximale regeling van 50% NP blijkt dat ongeveer 16% tot 26% van de totale premie nodig is voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor de pensioendatum.

De huidige NP regeling kost tussen de 5% en de 8% van de totale premie.

Omdat mannen een kortere verwachte levensduur hebben en gemiddeld 2 jaar ouder zijn dan hun vrouw, is het NP voor de man duurder dan voor de vrouw. De kosten van de NP regeling hangen daarom af van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het pensioenfonds.

Bij een kosten neutrale invulling van het NP bij overlijden voor pensioendatum zou de WTP uitkering op ongeveer 15% van het salaris van de overleden deelnemer uitkomen. In dat geval is het WTP-NP bijna altijd een stuk lager dan het huidige NP.

Dat bij gelijke kosten de WTP regeling veel slechter is dan het huidige NP heeft de volgende oorzaken.

- Het WTP-NP is een risico verzekering die een levenslange uitkering biedt, maar geen gebruik maakt van het opgebouwde vermogen in het OP van de deelnemer. Dit heeft tot gevolg dat voor een deelnemer van 65 jaar met een partner van 63 jaar er meer dan 20 jaar uitkering verzekerd wordt. Als het vermogen in het OP van de deelnemer gebruikt kan worden is maar een overbrugging voor de partner van 2 jaar nodig tot aan de datum waarop

het OP van de deelnemer in zou gaan. Of een overbrugging van 4 jaar tot de eigen AOW datum van de partner.

- Er wordt in het WTP-NP geen rekening gehouden met de franchise in de pensioenopbouw en met de AOW of ANW uitkering die de partner zelf ontvangt. Dat heeft tot gevolg dat bij overlijden vlak voor de pensioendatum de NP uitkering voor de partner veel hoger uitkomt dan bij overlijden vlak na de pensioendatum van de deelnemer. Ook is het mogelijk dat bij deelnemers met kinderen onder de 18 jaar, de NP-uitkering samen met de ANW uitkering hoger is dan het inkomen van de overleden partner.

Verder zijn er nog de volgende problemen met de NP-regeling in de WTP

- De actuariel benodigde premie voor het WTP-NP stijgt sterk met de leeftijd. Het pensioenfonds mag echter een doorsnee premie gebruiken voor het NP. Dit leidt tot een ex-ante herverdeling van jong naar oud. Voor 60+ deelnemers met een modaal inkomen kan dit tot meer dan 1000 euro per jaar premiesubsidie leiden.
- Ex-deelnemers die als ZZP-er doorgaan mogen hun deelname in het pensioenfonds nog 15 jaar op vrijwillige basis voortzetten. Deze deelnemers zullen doorgaans wat ouder zijn. Deelname tegen de doorsnee premie gaat dan ten koste van de jongere deelnemers die verplicht in het fonds zitten. Het fonds is daarom gedwongen voor deze vrijwillige deelnemers de actuariële premie te rekenen. Omdat de vrijwillige deelnemer ook het werkgeversdeel van de premie moet betalen, wordt de regeling daarmee erg duur. Voor alleenstaande deelnemers is de vrijwillige regeling niet aantrekkelijk. Bij een 3^e pijler aanbieder kunnen zij voor dezelfde premie aanzienlijk meer pensioenvermogen opbouwen zonder NP dekking.
- De NP regeling bij overlijden voor pensioendatum is een ex-ante herverdeling van alleenstaanden naar samenwonenden en gehuwden. De regeling is daarom in strijd met de bedoeling van de wet om ex-ante herverdeling te voorkomen. Het is ook niet eerlijk voor alleenstaanden die wel de premie moeten betalen maar hier geen compensatie voor krijgen.
- Omdat de bestaande opgebouwde NP rechten in stand blijven worden in de overgangstijd de NP uitkeringen veel hoger. Pensioenfondsen zullen dit gebruiken om de hoogte van het NP zo laag mogelijk vast te stellen in de regeling.

Hoe dan wel ?

Een veel beter en goedkoper NP systeem is mogelijk door middel van een combinatie van een opbouw systeem met een risico verzekering voor de ontbrekende opbouw en de periode tussen overlijden en AOW datum van de partner. Dit past ook bij de meeste van de huidige NP systemen zodat de bestaande rechten op NP eenvoudig in de regeling geïntegreerd kunnen worden.

Bijlage:

Kosten nabestaandenpensioenen bij overlijden voor pensioendatum in de WTP

1. De noodzaak van een NP bij overlijden voor pensioendatum

In de vorige eeuw ging de overheid uit van de man als kostwinner. Bij overlijden van de man verstreekte de overheid aan de weduwe een uitkering ter hoogte van de AOW voor alleenstaanden. Het NP was hierop een aanvulling.

In het kader van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen werd deze Algemene Weduwen en Wezen Wet (AWW) vervangen door de Algemene Nabestaanden Wet (ANW) en kregen ook mannen recht op een uitkering

Onder het motto van economische zelfstandigheid heeft de overheid de ANW uitkering beperkt tot nabestaande partners met kinderen onder de 18 jaar. Ook is er een regeling voor arbeidsongeschikte partners. De ANW uitkering is in principe 70% van het minimumloon. Inkomsten uit arbeid van de partner worden gedeeltelijk gekort op de ANW uitkering.

Aangezien de partner met kinderen ook recht heeft op een overheidsuitkering is er alle reden om ook voor het NP alleen het gedeelte van het inkomen boven de franchise te verzekeren. In de WTP is er echter voor gekozen het hele inkomen van de deelnemer te verzekeren. Dit kan er toe leiden dat voor deelnemers met lage inkomens het NP + ANW hoger wordt dan het inkomen van de overleden deelnemer.

In de WTP is ook gekozen voor een levenslang NP, zonder rekening te houden met de AOW die de achterblijvende partner later zal ontvangen. Bij overlijden na pensioendatum is NP-uitkering er wel op gebaseerd dat de partner ook AOW ontvangt. Dit heeft tot gevolg dat er een groot verschil in uitkeringshoogte kan ontstaan bij overlijden vlak voor of vlak na pensioendatum.

Ongeveer 13% van de mannen en 10% van de vrouwen overlijdt voor pensioendatum van 67 jaar.

2. De kosten van het WTP - NP bij overlijden voor pensioendatum

Bij overlijden voor pensioendatum is het NP een percentage van het totale inkomen van de overleden partner. Het fiscale maximum is 50%. Omdat er in het WTP-NP geen rekening gehouden wordt met de franchise is dit aanzienlijk hoger dan de huidige nabestaanden pensioenen. De minister heeft gezegd dat er met de WTP geen premie verhoging of versobering van de uitkeringen is bedoeld. Dit betekent dat

het is te verwachten dat de NP uitkering aanzienlijk lager wordt dan het fiscaal maximum van 50%.

Met de sterfte tafels is het mogelijk om uit te rekenen wat de actuarieel benodigde premie is voor het nieuwe NP. Deze premie hangt af van de leeftijd van de deelnemer en zijn of haar partner, en of het om man of vrouw gaat. Verder speelt het verwacht rendement een rol.

2.1. Rendement

De drie parameters gaat uit van een rendement van 5,4% op aandelen, 2% inflatie, en een risicovrije rente die altijd onder de inflatie ligt. Dit levert een reëel rendement op aandelen op van $5,4\% - 2\% = 3,4\%$

De WTP gaat er van uit dat de hoogte van uitkeringen wordt bepaald onder de aanname dat maximaal 35% van het vermogen risicodragend is belegd.

Bij elkaar levert dit een verwacht reëel rendement op het vermogen behorende bij een lopende NP uitkering op van $0,65 * 0\% + 0,35 * 3,4\% = 1,19\%$

2.2. Premie hoogte NP

De onderstaande tabellen en grafieken geven de hoogte van de benodigde premie voor het NP bij overlijden voor pensioendatum volgens de WTP. In deze paragraaf wordt de premie weergegeven als het jaarlijkse bedrag per euro verzekerd partnerpensioen.

De benodigde premie kan in 2 delen gesplitst worden:

A: het deel dat nodig is voor uitkeringen tot de AOW datum van de partner

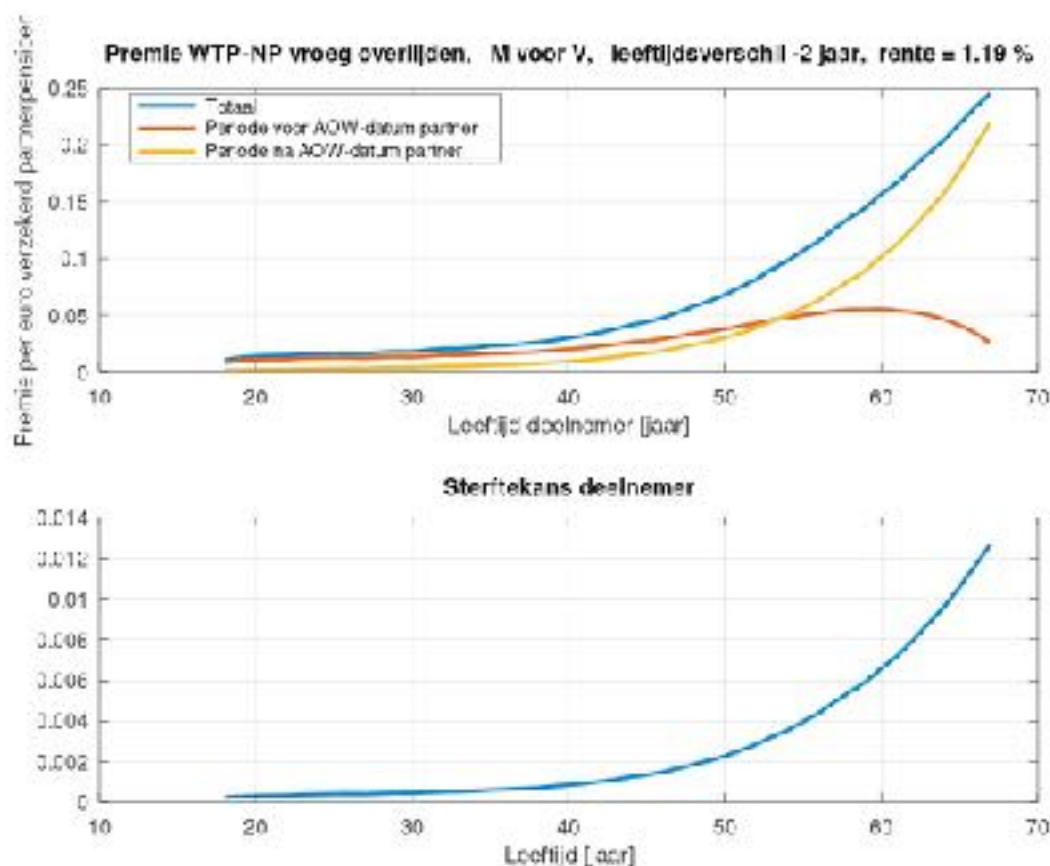
B: het deel dat nodig is voor de uitkeringen na de AOW datum van de partner.

Het A-deel neemt eerst toe met de leeftijd omdat de sterfte kans van de deelnemer stijgt met de leeftijd. Rond 60 jaar is het maximum bereikt, daarna daalt deze component omdat de partner de AOW leeftijd nadert en er dus minder uitkeringsjaren nodig zijn.

Het B deel stijgt voortdurend met de leeftijd door de stijgende sterfte kans.

Voor deelnemers onder de 55 jaar is het A deel groter dan het B deel

Voorbeeld voor deelnemer (Man) met partner (Vrouw) die 2 jaar jonger is:

Tabel 1 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum Deelnemer (Man) is 2 jaar ouder dan partner (Vrouw)

Leeftijd	Psterf [%]	Premie	Deel A	Deel B
20 jaar	0.030	0.014	0.011	0.003
30	0.044	0.018	0.013	0.005
40	0.084	0.030	0.020	0.01
50	0.228	0.068	0.038	0.030
55	0.397	0.107	0.050	0.057
60	0.659	0.157	0.056	0.102
65	1.060	0.219	0.041	0.177

Voorbeeld (rode cijfers) :

Stel de deelnemer (M) is 65 jaar. De partner is 2 jaar jonger, dus 63 jaar. De deelnemer heeft een kans van iets meer dan 1% om dat jaar te overlijden. Zijn partner krijgt dan 4 jaar een uitkering voor de eigen AOW leeftijd. De verwachte kosten hiervan zijn dan per euro verzekerd pensioen $1,06\% \cdot 4 = 0.0424$. Omdat er ook nog enig rendement gemaakt wordt zijn de kosten iets lager; **0.041**.

Na AOW datum heeft de partner nog een verwachte levensduur van ongeveer 18 jaar. De kosten hiervan zijn $1.06\% \cdot 18 = 0.191$. Door het effect van het rendement

tijdens de uitkeringsfase kom je weer iets lager uit op **0.177** euro. De totale verwachte kosten, en dus de premie, komt nu uit op **0.219** euro per euro verzekerd NP.

Effect van leeftijdsverschil voor mannen en vrouwen

Kolom L geeft de leeftijd van de deelnemer, de delta geeft aan hoeveel jaar de partner ouder of jonger is dan de deelnemer.

De waarden in de tabel geven aan hoeveel premie er per jaar betaald moet worden om 1 euro levenslang NP te verzekeren.

Tabel 2 geeft de waarden voor een manlijke deelnemer met een vrouwelijke partner , tabel 3 die voor een vrouwelijke deelnemer met manlijke partner.

Tabel 2 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum
Deelnemer is Man, partner is Vrouw

Man	===== delta =====				
L	5	2	0	-2	-5
40	0.027	0.028	0.029	0.030	0.031
45	0.039	0.041	0.043	0.044	0.046
50	0.059	0.063	0.066	0.068	0.072
55	0.090	0.097	0.102	0.107	0.114
60	0.127	0.140	0.149	0.157	0.170
65	0.170	0.191	0.205	0.219	0.239

Tabel 3 Benodigde premie per euro NP bij overlijden voor pensioendatum
Deelnemer is Vrouw, partner is Man

Vrouw	===== delta =====				
L	5	2	0	-2	-5
40	0.020	0.021	0.022	0.023	0.024
45	0.031	0.033	0.034	0.036	0.038
50	0.046	0.049	0.052	0.054	0.058
55	0.063	0.069	0.073	0.077	0.082
60	0.082	0.091	0.097	0.103	0.112
65	0.098	0.111	0.120	0.129	0.142

Voorbeeld:

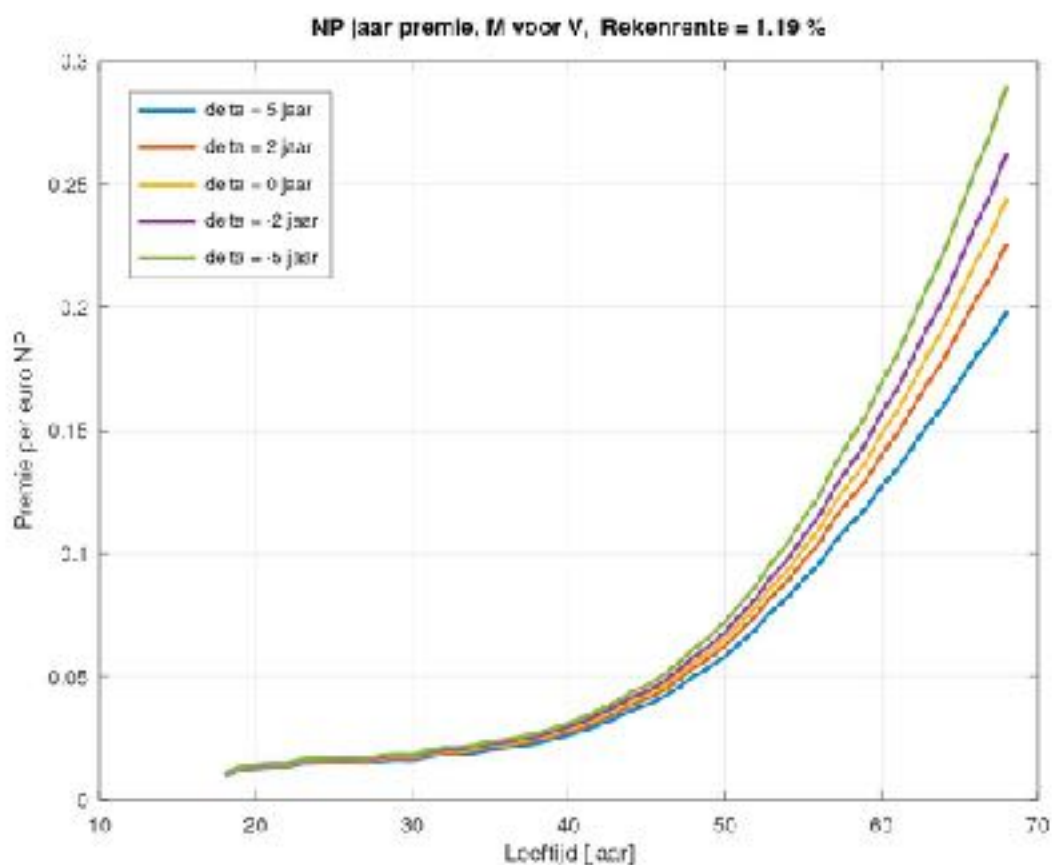
Stel deelnemer is een man van 50 met een inkomen van 40.000 euro. Het NP is 50% van het inkomen. Zijn vrouw is 2 jaar jonger. Dan is de verzekerde NP uitkering

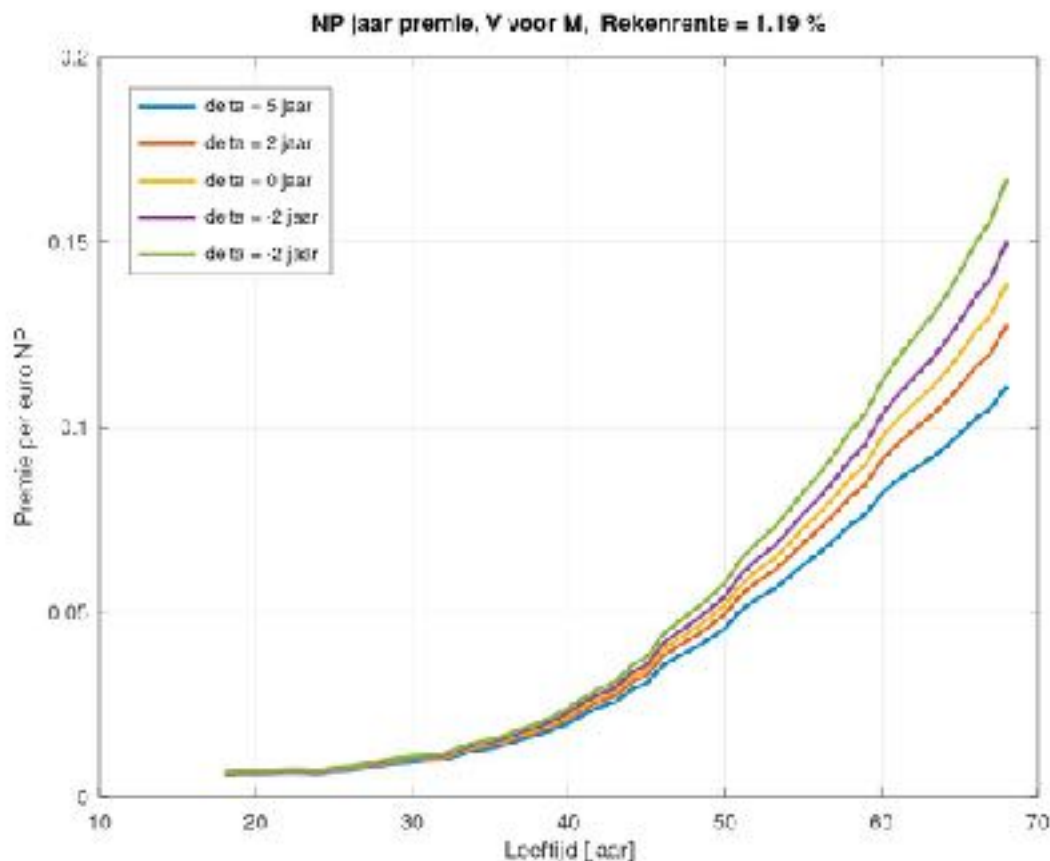
20.000 euro. Hiervoor is een jaarpremie van $20.000 * 0,068 = 1360$ euro nodig. Bij een franchise van 16.322 (bedrag 2023) en een pensioenpremie van 26% van het inkomen boven de franchise zou voor deze deelnemer een pensioenpremie van $26% * (40.000 - 16.322) = 6.156$ betaald worden.

De premie voor het NP is dus een behoorlijk deel (22%) van de totale pensioenpremie.

De onderstaande grafieken geven de resultaten vanaf 18 jarige deelnemers. De grafiek geeft de benodigde jaar premie per euro verzekerd NP.

Tot een leeftijd van 40 jaar zijn de grafieken nog enigszins vlak, daarna stijgen ze exponentieel. Dit komt overeen met de exponentiele stijging van de sterftেকans met de leeftijd.

2.3. Premie heffing voor het WTP-NP

Bij overlijden voor pensioendatum wordt het inkomen van de deelnemer verzekerd voor het NP. Bij het ouderdomspensioen (OP) en bij overlijden na pensioendatum van de deelnemer is alleen het inkomen boven de franchise verzekerd.

Het is dan logisch dat de premie voor het vroeg overlijden wordt berekend over het gehele inkomen en dat de premie voor het ouderdomspensioen en het NP bij overlijden na pensioendatum wordt berekend over het inkomen boven de franchise.

De wet schrijft echter een gelijke premie voor alle deelnemers voor. Het ligt dan voor de hand om alleen premie te heffen over het inkomen boven de franchise. Voor 18 en 19 jarigen ligt het minimumloon onder de franchise van 16.322. Dit zou er dus toe leiden dat deze deelnemers wel verzekerd zijn voor een nabestaandenpensioen maar daar geen premie voor betalen. Die premie moet dan door de andere deelnemers betaald worden.

De correcte oplossing zou zijn dat de pensioenpremie voor OP en NP wordt geheven over het inkomen boven de franchise. Van deze totale premie zou dan het actuariael benodigde deel voor het NP bij overlijden voor pensioendatum afgetrokken kunnen worden. De rest is dan bestemd voor het persoonlijke potje.

2.4. Doorsnee premie voor NP

Hoewel de WTP vooral is ontworpen om de doorsnee premie af te schaffen, mag het pensioenfonds voor de NP dekking weer een doorsnee premie hanteren. Uitgaande van een gelijke verdeling van de deelnemers over alle leeftijden van 20 tot 67 jaar, en

een aanname over het verloop van het gemiddelde salaris met de leeftijd kan dan een doorsnee premie geschat worden. Het is gebruikelijk om de pensioenpremie alleen te heffen over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt. Echter het NP verzekerd het hele inkomen, het is dan logischer om de premie ook over het hele inkomen te berekenen.

Uitgangspunten voor het berekenen van de doorsnee premie voor het NP

- De deelnemer heeft een startsalaris van 23.200 (minimumloon) en een eindsalaris van 43.000 euro op 45 jarige leeftijd. Over de hele loopbaan heeft deze deelnemer dan een modaal salaris van 37.000 euro
- De pensioenpremie is 26% van het inkomen boven de franchise van 16.322. Dit komt ongeveer overeen met de premie hoogte van ABP en PFZW.
- De man wordt 2 jaar ouder dan de vrouw verondersteld. Het NP is 50% van het inkomen van de overleden partner.
- Een reëel rendement van 1.19% boven de inflatie.

Hiermee volgt voor de benodigde doorsnee premie op basis van de AG sterftetafel:
 Voor de manlijke deelnemer 3,84% van het hele salaris
 Voor de vrouwelijke deelnemer 2,32% van het hele salaris

Het pensioenfonds moet voor mannen en vrouwen dezelfde premie rekenen. De werkelijke doorsnee premie hangt dan af van de verhouding tussen de aantallen mannen en vrouwen en hun inkomens in het fonds. Bij een fonds waarbij 2/3 van de salarissom door mannen wordt verdiend, zou de doorsnee premie uitkomen op $0,67 \cdot 3,84\% + 0,33 \cdot 2,32 = 3,34\%$

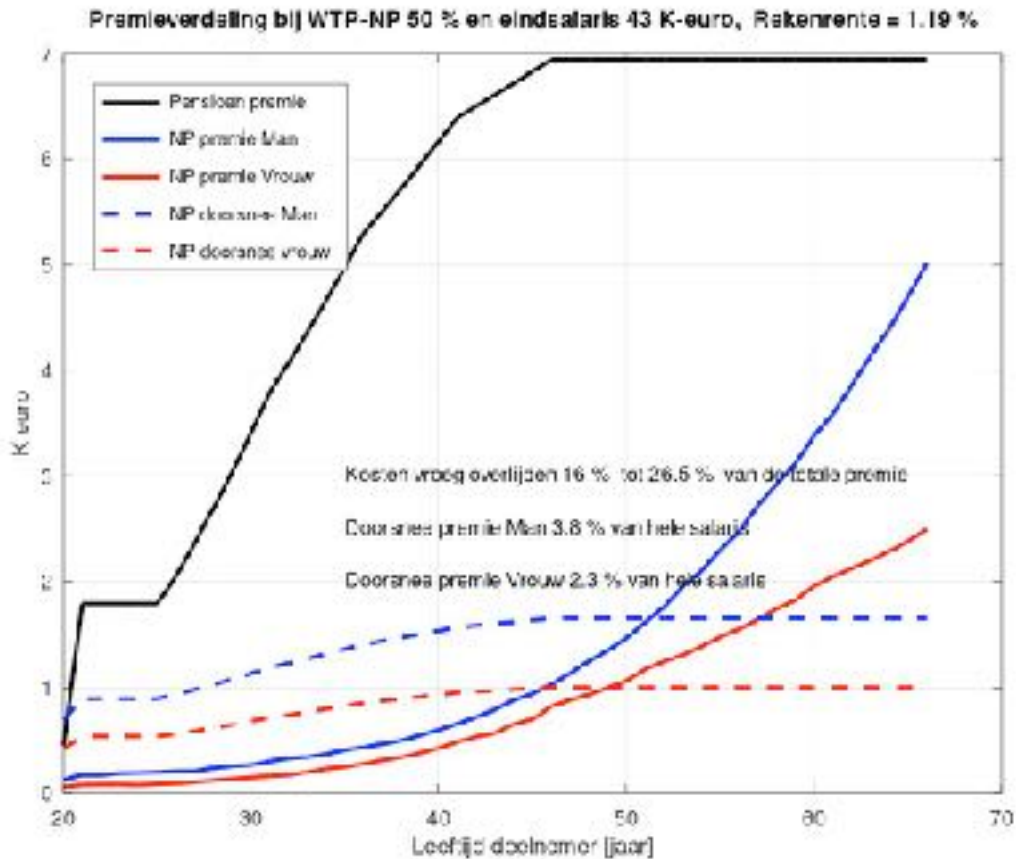
In de onderstaande grafiek wordt aangegeven hoeveel premie er voor deze deelnemer wordt betaald en hoe die premie is verdeeld over OuderdomsPensioen (OP) en NabestaandenPensioen (NP).

Onder de 21 jaar verdient deze deelnemer het minimumjeugdloon, van 21 tot 25 jaar het minimumloon en daar na maakt hij carrière tot een salaris van 43.000 euro.

De blauwe en rode getrokken lijnen geven de actuariel benodigde premie voor het NP. De onderbroken lijnen geven aan hoeveel er betaald wordt bij een gelijke doorsnee premie over het hele salaris voor alle deelnemers.

Uit de grafieken blijkt dat er bij gebruik van een doorsnee premie voor het NP een aanzienlijke herverdeling van jong naar oud optreedt. Voor deelnemers ouder dan 50 jaar is de waarde van het NP aanzienlijk hoger dan de premie die ze er voor betalen. Voor deelnemers boven de 60 jaar loopt deze herverdeling op tot ruim boven de 1000 euro per jaar bij een totale premie van 7000 euro.

Ook blijkt dat een zesde deel tot een kwart van de totale premie nodig is voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor de pensioendatum.

De kosten voor het WTP-NP bij overlijden voor pensioendatum met hoogte NPperc en gebruik van een doorsnee premie kunnen nu berekend worden als percentage van het salaris van de deelnemer of als fractie van de totale pensioenpremie.

	Als percentage van het hele salaris	Als fractie van de totale premie
Voor Mannen	NPperc * 7,68%	NPperc * 53%
Voor Vrouwen	NPperc * 4,64%	NPperc * 32%

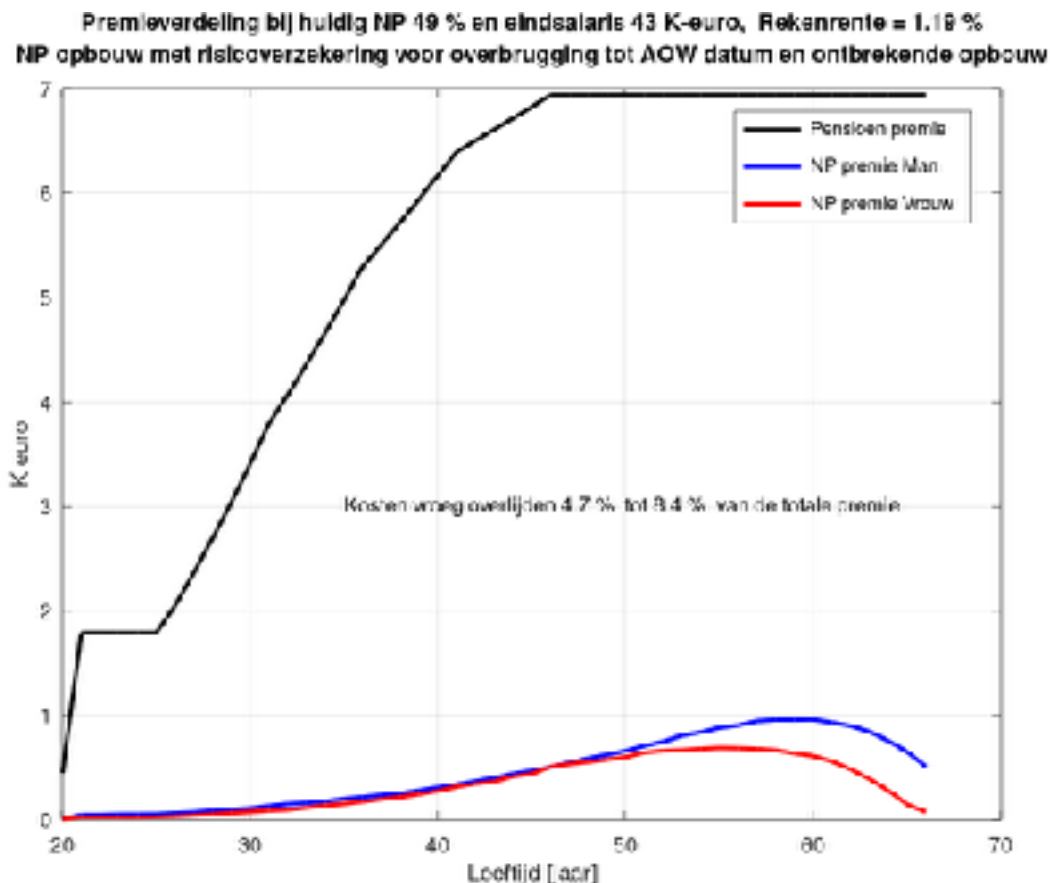
3. Kosten van het huidige NP bij overlijden voor pensioendatum

Veel pensioenfondsen hebben nu de regeling dat het NP bij overlijden voor pensioendatum gelijk is aan het bereikbaar NP als de deelnemer met zijn huidige salaris tot pensioendatum was blijven leven. Bij een bereikbaar OP van 70% van het eindsalaris en een NP van 70% van het OP volgt dan een NP van 49% van het salaris boven de franchise. Het NP is hiermee een combinatie van een risico verzekering en een opbouw systeem. De risico verzekering is voor de uitkering tot pensioendatum van de partner en de nog ontbrekende opbouw in het OP.

In de grafiek is dit weer uitgerekend met de deelnemer (Man) 2 jaar ouder dan de partner (Vrouw).

Nu blijkt dat de kosten voor het NP dalen op leeftijden boven de 55 jaar. Dit is omdat het aantal jaren dat nog overbrugd moet worden dan sterk afneemt. Ook is het vermogen voor het OP op deze leeftijd al grotendeels opgebouwd en beschikbaar voor de NP uitkeringen na AOW datum partner.

Bij deze regeling blijkt dat de kosten voor NP bij overlijden voor pensioendatum uitkomen op 8.4% van de totale premie voor mannen en 4.7% voor vrouwen.

Om voor het WTP systeem op ongeveer dezelfde kosten uit te komen als in het huidige systeem, moet het WTP-NP verlaagd worden tot 15% van het inkomen van de deelnemer.

4. Alternatief voor NP : gebruik kapitaal opbouw

Een goedkoper en beter NP is mogelijk door het opgebouwde vermogens te blijven gebruiken. Dit sluit beter aan bij de reeds opgebouwde rechten uit de huidige regeling.

Verder kan bij het NP bij overlijden voor pensioendatum rekening gehouden worden met de franchise en de AOW uitkering van de partner. Daarmee wordt voorkomen dat het levenslang NP bij overlijden voor pensioendatum veel hoger is dan bij overlijden na pensioendatum.

Uitgangspunten:

- De ambitie voor het Ouderdoms Pensioen (OP) is 70% van het eindloon. Er wordt aangenomen dat dit tijdsevenredig wordt opgebouwd.
- De ambitie voor NP bij overlijden na pensioendatum is 70% van het OP
- Bij overlijden voor pensioendatum is het NP X% van het inkomen van de overleden deelnemer tot aan de AOW leeftijd van de partner. Daarna is het 70% van het OP dat de deelnemer opgebouwd zou hebben als hij tot pensioenleeftijd was blijven leven.

5. De hoogte van de uitkering in het WTP – NP

Het is onduidelijk wat de motivatie in de WTP voor een bepaalde hoogte van het NP is. Voor deelnemers met kinderen onder de 18 jaar is er de ANW uitkering. De NP uitkering is dan een aanvulling op de ANW uitkering die de partner ontvangt.

Voor deelnemers zonder jonge kinderen gaat de overheid uit van economische zelfstandigheid. Een levenslange NP uitkering is dan eigenlijk niet nodig. Een tijdelijke overbruggingsuitkering die de partner tijd geeft het leven opnieuw in te richten had meer voor de hand gelegen. Een vrijwillige NP verzekering voor wie daar behoefte aan heeft zou ook een goede oplossing zijn.

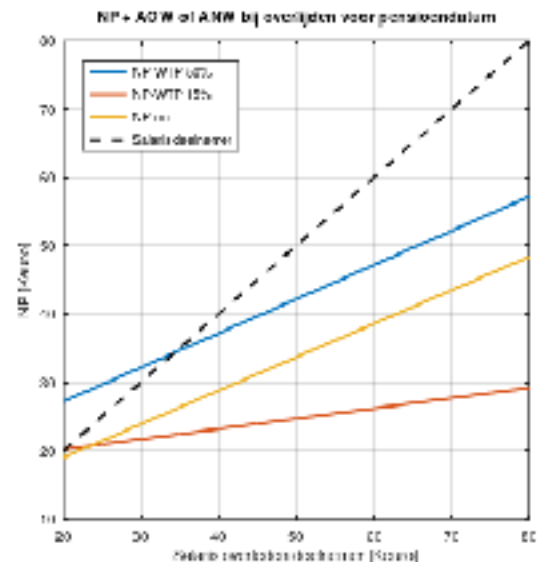
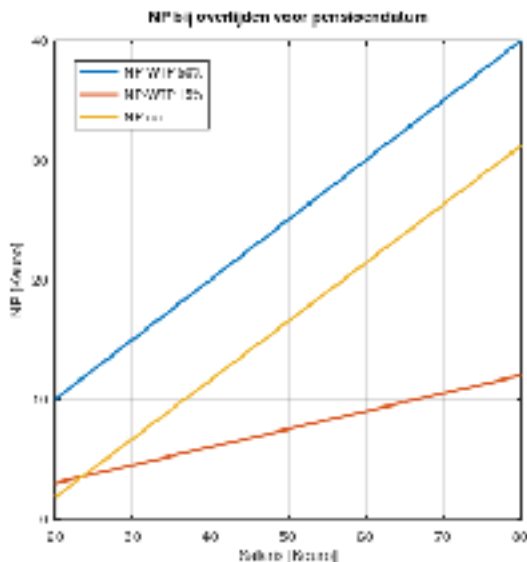
Het is nu aan het pensioenfonds om een hoogte voor het NP te kiezen. Om de excessieve kosten van het NP bij overlijden voor pensioendatum te beperken ligt het dan voor de hand om juist wel rekening te houden met de ANW of AOW uitkering die de partner mogelijk ook ontvangt.

De hoogte van de uitkering hangt natuurlijk af van het percentage van het inkomen van de deelnemer dat het pensioenfonds instelt voor het NP.

In de onderstaande tabel worden 2 percentages gebruikt: 50% als het fiscaal maximum en 15% als het percentage voor een NP bij overlijden voor pensioendatum dat kostenneutraal is t.o.v. de huidige situatie. De tabel geeft de hoogte van het NP en de hoogte van het totale inkomen van de partner inclusief ANW of AOW uitkering.

Inkomen	WTP NP 50% voor AOW datum Partner	WTP NP 50% na AOW datum Partner incl AOW	WTP NP 15% voor AOW datum Partner	WTP NP 15% na AOW datum Partner incl AOW	Huidige regeling voor AOW datum Partner	Huidige regeling na AOW datum Partner incl AOW
25000	€ 12.500	€ 29.670	€ 3.750	€ 20.920	€ 4.252	€ 21.422
30000	€ 15.000	€ 32.170	€ 4.500	€ 21.670	€ 6.702	€ 23.872
35000	€ 17.500	€ 34.670	€ 5.250	€ 22.420	€ 9.152	€ 26.322
40000	€ 20.000	€ 37.170	€ 6.000	€ 23.170	€ 11.602	€ 28.772
45000	€ 22.500	€ 39.670	€ 6.750	€ 23.920	€ 14.052	€ 31.222
50000	€ 25.000	€ 42.170	€ 7.500	€ 24.670	€ 16.502	€ 33.672
55000	€ 27.500	€ 44.670	€ 8.250	€ 25.420	€ 18.952	€ 36.122
60000	€ 30.000	€ 47.170	€ 9.000	€ 26.170	€ 21.402	€ 38.572

65000	€ 32.500	€ 49.670	€ 9.750	€ 26.920	€ 23.852	€ 41.022
70000	€ 35.000	€ 52.170	€ 10.500	€ 27.670	€ 26.302	€ 43.472
75000	€ 37.500	€ 54.670	€ 11.250	€ 28.420	€ 28.752	€ 45.922

Voor inkomens onder de 35.000 euro blijkt het NP bij de 50% regeling samen met de latere AOW of de eerdere ANW uitkering boven het inkomen van de overleden deelnemer uit te komen.

Bij gelijke kosten voor het NP bij overlijden voor pensioendatum is de huidige NP regeling vrijwel altijd beter dan het WTP voorstel.

6. Overige problemen met het WTP-NP

De manier waarom het NP bij overlijden voor pensioendatum is ingevuld in de WTP is onevenwichtig en schaadt andere doelen van de WTP. De vermogensherverdeling bij het NP leidt tot aantal problemen.

- **Vrijwillige voortzetting gehuwden**

Deelnemers die uit dienst treden en als ZZP-er door gaan mogen volgens de WTP nog 15 jaar vrijwillig in het fonds blijven deelnemen. Deze ZZP-ers zullen doorgaans al wat ouder zijn. De doorsnee premie voor het NP voor overlijden voor pensioendatum is voor hen veel lager dan het risico dat ze inbrengen. Als het fonds ook voor hen een doorsnee premie blijft gebruiken, leidt dit tot een aanzienlijke subsidie aan deze ex-werknemers ten last van de verplichte deelnemers.

Ook ontstaat hiermee een oneerlijke concurrentie met verzekeraars die in de 3^e pijler wel een actuair kostendekkende premie moeten heffen. Deze oneerlijke concurrentie brengt uiteindelijk de verplichtstelling van het pensioensysteem in gevaar.

Voor deelnemers onder de 45 jaar is vrijwillig voortzetting van de deelname ook niet aantrekkelijk. Op die leeftijd is een NP verzekering in de 3^e pijler goedkoper dan de doorsnee premie uit de WTP regeling. Voor wat het OP betreft is het WTP stelsel in de opbouwfase vooral een beleggingsfonds. Er is geen reden om te veronderstellen dat er door commerciële partijen in de 3^e pijler slechter belegd wordt dan door de pensioenfondsen.

- **Vrijwillige voortzetting alleenstaanden**

Voor ZZP-ers die geen behoefte hebben aan een NP verzekering is het ook bij een doorsnee premie niet interessant om als vrijwillige deelnemer in het fonds te blijven. Zij zijn bij een verzekeraar zonder NP beter af.

Rekenvoorbeeld:

Inkomen 43.000 euro	pensioenpremie 26% van (43.000 – 16.322) =	6.156
Doorsnee premie voor NP van 50%:	3,34% van 43.000 =	1.436
Doorsnee premie voor NP van 15%:	1.00% van 43.000 =	430
Te beleggen voor OP bij 50% NP:	6.156 - 1.436 =	4.720 euro
Te beleggen voor OP bij 15% NP:	6.156 - 430 =	5.726 euro

De alleenstaande deelnemer moet dus bij het pensioenfonds 6.156 betalen om 4.720 euro aan zijn pensioenpot toegevoegd te krijgen. Bij een commerciële verzekeraar komt zijn volledige pensioenbijdrage aan het eigen pensioenvermogen ten goede.

- **Risico selectie en leeftijds afhankelijke kostendekkende premie**

Om te voorkomen dat alleen oudere deelnemers met partner vrijwillig blijven deelnemen ten last van de overige verplichte deelnemers, zal het fonds gedwongen zijn om een kostendekkende NP premie te heffen en de NP dekking als keuze optie aan te bieden.

Hiermee wordt het NP onbetaalbaar voor oudere deelnemers. Voor de man met een 2 jaar jongere vrouw loopt de jaar premie op van 15% op 60 jaar tot 25% van het verzekerde bedrag op 67 jaar.

Bij een inkomen van 43.000 euro hoort in het huidige systeem een NP van 49% * (43.000 – 16.322) = 13.070 euro.

In het WTP systeem zou hiervoor een premie van 1.961 euro tot 3.268 euro betaald moeten worden bij een totale pensioenpremie van 6.936 euro.

Daarmee is 30% tot 50% van de totale premie nodig voor de dekking van alleen het NP bij overlijden voor pensioendatum.

Het is te verwachten dat vrijwillige voortzetting hiermee onaantrekkelijk wordt.

- **Premie alleenstaanden**

Uit het rekenvoorbeeld bij de vorige bullit blijkt dat bij een NP van 50% van het inkomen, in de orde van 20% van de pensioenpremie nodig is voor de dekking van NP risico bij overlijden voor pensioendatum. Bij een NP van 15% is het nog steeds in de orde van 6% van de premie. Alleenstaanden dragen

niet bij aan dit risico maar betalen er wel aan mee. Dit wordt niet gecompenseerd doordat ze op pensioendatum geen NP hoeven in te kopen. De kosten voor overlijden voor pensioendatum zijn dan immers al gemaakt. Het is niet evenwichtig dat in een stelsel dat bedoeld is om herverdeling uit te sluiten, alleenstaanden een zo groot deel van hun pensioenpremie zien verdwijnen aan de risicodekking voor anderen.

- **Premie over jeugdloon**

Voor 18 en 19 jarigen is het minimum jeugdloon lager dan de franchise van de pensioenregeling. Dat zou tot gevolg hebben dat deze mensen geen pensioenpremie betalen, geen pensioenvermogen opbouwen, maar wel verzekerd zijn voor een levenslang NP. Dit is niet eerlijk t.o.v. de andere deelnemers.

- **NP bij scheiding**

In het huidige systeem wordt bij gescheiden deelnemers het NP naar rato van het aantal deelnemingsjaren verdeeld over de oude en de nieuwe partner. Het nieuwe NP bij overlijden voor pensioendatum, is een risico verzekering. Het ligt dan voor de hand dat de risico uitkering alleen aan de nieuwe partner ten goede komt. Dat heeft tot gevolg dat , ook als de overleden deelnemer nog alimentatie betaalde, er geen risico dekking voor de ex-partner is. De overheid zou kunnen besluiten om ook de risico term naar rato te verdelen. In dat geval is vrijwillige voortzetting voor ZZP-ers weer niet aantrekkelijk. In de 3^e pijler kan de gescheiden deelnemer immers de hele risico premie aan zijn nieuwe partner ten goede laten komen.

- **Samenloop met opgebouwd NP uit huidige stelsel**

In het huidige systeem is er een opgebouwd NP van 70% van het opgebouwde OP. Uitgaande van een tijdsevenredige opbouw tussen 27 en 67 jaar, kan een schatting gemaakt worden van het reeds opgebouwde NP recht voor uitkering na AOW datum. De minister heeft toegezegd dat deze rechten in stand blijven. Dat heeft tot gevolg dat in het nieuwe stelsel de partners na het bereiken van hun eigen AOW leeftijd een dubbel NP ontvangen : het NP bij overlijden voor pensioendatum uit het WTP stelsel en het al opgebouwde NP recht uit het oude stelsel.

De tabel geeft bij leeftijden van 50 en 60 jaar voor een paar verschillende inkomens het resultaat. De situatie als er geen opgebouwd NP recht uit het huidige stelsel is, wordt met leeftijd = 0 weergegeven.

Tabel NP bij overlijden deelnemer voor AOW datum na de AOW datum van de partner

Salaris	leeftijd	Huidig opgebouwd NP	AOW alleen	WTP-NP 50%	WTP-NP 15%	Totaal na AOW datum bij WTP 50%	Totaal na AOW datum bij WTP 15%	Bereikbaar NP huidig stelsel	totaal na AOW datum huidig stelsel
30.000	0	0	17.170	15.000	4.500	32.170	21.670	6.702	23.872
30.000	50	3.854	17.170	15.000	4.500	36.023	25.523	6.702	23.872
30.000	60	5.529	17.170	15.000	4.500	37.699	27.199	6.702	23.872
43.000	0	0	17.170	21.500	6.450	38.670	23.620	13.072	30.242
43.000	50	7.517	17.170	21.500	6.450	46.186	31.136	13.072	30.242
43.000	60	10.785	17.170	21.500	6.450	49.454	34.404	13.072	30.242
55.000	0	0	17.170	27.500	8.250	44.670	25.420	18.952	36.122
55.000	50	10.898	17.170	27.500	8.250	55.567	36.317	18.952	36.122
55.000	60	15.636	17.170	27.500	8.250	60.305	41.055	18.952	36.122

Uit de tabel blijkt:

- Voor deelnemers van 50 jaar of ouder wordt het totaal van AOW, WTP-NP en oude rechten bij een 50% WTP-NP hoger dan het inkomen van de overleden deelnemer. (gele kolom).
- Voor deze deelnemers is bij een 15% WTP-NP het inkomen hoger dan nu het geval is. Dat komt echter door de samenloop met de oude rechten. Zonder de oude rechten is het NP juist lager dan nu. (groene kolom)

Het is te verwachten dat de pensioenfondsen deze resultaten zullen gebruiken als argument voor het zo laag mogelijk vaststellen van het WTP-NP

7. Conclusies

7.1. De kosten van het WTP-NP bij overlijden voor pensioendatum

De kosten van het NP bij overlijden voor pensioendatum zijn in de WTP veel hoger dan in het huidige pensioensysteem. Dit wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

- Het NP van 50% van het inkomen is veel hoger dan de huidige regelingen die doorgaans uitgaan van 49% van het inkomen boven de franchise. Vooral bij lage inkomens is dat een aanzienlijke verhoging van het NP

- Er wordt geen rekening gehouden met de ANW uitkering die de partner met kinderen onder de 18 jaar ook ontvangt. Het partner pensioen samen met de ANW uitkering kan hierdoor hoger worden dan het inkomen van de overleden deelnemer
- Er wordt geen rekening gehouden met de AOW die de nabestaande later ook zal ontvangen. Bij overlijden voor pensioendatum wordt het NP daardoor aanzienlijk hoger dan bij overlijden na pensioendatum. Het verschil kan in de orde van 7500 euro liggen.
- Er wordt bij het NP geen gebruik gemaakt van opgebouwde vermogen in het ouderdomspensioen. Voor deelnemers boven de 50 leidt dit tot extreem hoge NP premies terwijl er ook een hoog pensioenvermogen is dat echter niet gebruikt kan worden.
- De bestaande opgebouwde NP rechten blijven behouden. Daardoor ontvangen partners bij overlijden voor pensioendatum een dubbel NP, één uit het oude stelsel plus één uit het nieuwe stelsel. Daardoor kunnen in de overgangstijd de nabestaanden pensioenen na AOW datum van de partner hoger uitvallen dan het inkomen van de overleden partner

De bovengenoemde factoren zullen er toe leiden dat pensioenfondsen gaan kiezen voor een aanzienlijk lager NP dan het fiscaal maximum van 50%. Een kosten neutraal NP komt uit op ongeveer 15%. Daarmee wordt het NP bij overlijden voor pensioendatum even duur als in het huidige systeem, maar wel aanzienlijk lager.

7.2. Vrijwillige voortzetting

Om risico selectie bij de vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling te voorkomen zullen de pensioenfondsen een kostendekkende premie moeten heffen voor de vrijwillige verzekering. Ook zal de NP-dekking een keuze element moeten zijn omdat anders voortzetting voor alleenstaande deelnemers niet aantrekkelijk is.

Hiermee wordt het NP onbetaalbaar voor oudere deelnemers. Voor de man met een 2 jaar jongere vrouw loopt de jaar premie op van 15% op 60 jaar tot 25% van het verzekerde bedrag op 67 jaar.

De vormgeving van het NP in de WTP maakt vrijwillige voortzetting dus onaantrekkelijk juist voor de groep oudere deelnemers die er het meeste belang bij hebben.

7.3. Hoe dan wel ?

Een goedkoper en beter NP is mogelijk door het opgebouwde vermogen uit het OP te blijven gebruiken. Dit sluit beter aan bij de reeds opgebouwde rechten uit de huidige regeling.

Verder kan bij het NP bij overlijden voor pensioendatum rekening gehouden worden met de franchise en de AOW of ANW uitkering van de partner. Daarmee wordt voorkomen dat het levenslang NP bij overlijden vlak voor pensioendatum veel hoger is dan bij overlijden vlak na pensioendatum.

Uitgangspunten:

- De ambitie voor het Ouderdoms Pensioen (OP) inclusief AOW is 70% van het eindloon.
Er wordt aangenomen dat dit tijdsevenredig wordt opgebouwd.
- De ambitie voor NP bij overlijden na pensioendatum is 70% van het OP
- De ambitie voor het NP, inclusief ANW of AOW uitkering, bij overlijden voor pensioendatum is 49% van het inkomen van de overleden partner. Dit komt overeen met 70% van het OP als de deelnemer was blijven leven.
- De risicoverzekering voor het NP geeft dekking voor de uitkering aan de partner tot aan AOW datum partner en voor het ontbrekende deel van de opbouw voor het NP bij overlijden na pensioendatum. Het reeds opgebouwde deel van het NP wordt gefinancierd uit het vermogen voor het OP.
De uitkering verandert niet bij het bereiken van de AOW leeftijd door de partner.
- De reeds opgebouwde NP rechten van het huidige systeem kunnen hier eenvoudig ingepast worden.

Voor partners met kinderen onder de 18 is er een ANW uitkering, voor partners boven de AOW leeftijd krijgen een AOW uitkering. Voor de overige partners is inkomen uit werk een reële optie zodat een beperkte NP dekking geen probleem hoeft te zijn. Voor wie dat wel een probleem is, ligt een vrijwillige levensverzekering in de 3^e pijler meer voor de hand.

Tabel: minimumloon per maand, week en dag (bruto bedragen per bruto bedragen per 1 januari 2023)

Leeftijd	Per maand	Per jaar	Per week	Per dag
21 jaar en ouder	€ 1.934,40	23.212	€ 446,40	€ 89,28
20 jaar	€ 1.547,50	18.570	€ 357,10	€ 71,42
19 jaar	€ 1.160,65	13.928	€ 267,85	€ 53,57
18 jaar	€ 967,20	11.607	€ 223,20	€ 44,64
17 jaar	€ 764,10		€ 176,35	€ 35,27
16 jaar	€ 667,35		€ 154,00	€ 30,80
15 jaar	€ 580,30		€ 133,90	€ 26,78

Franchise pensioen opbouw 16.322